פרק

ויעמידנו כנגד ראש תור. (ראש שורה) במקצוע *לפונים מערבים בחלכסון לו מזרחית דרומית כשהמחיצות מערביים לפונים לדרומה טופח לב' מחיצות ומיחזי כחדרב מחיצות ראש תור בחיא תלס מענה של סוף שדה שהתלמים כלים והולכין בחלכסון זה לחרוך מזה מעט: טפח שוחק. מודדין בד' אצבעות שלישים טרגעות זו כזו דהוי טפח ומשהו: ומעמידו בפחות מג' ב]. סמוך לאחת הדפנות ופחות מג' כלבוד והויא ליה כמחילה של ד' טפחים ומשך סוכה שבעה מגלה רוחב של דופן עגול: כמבוי המפולש ג]. שאחי הדפנות זו כנגד זו: כשרה. דהא נמי קרי להלכתן: לכל רוח שירצה. שהרי יש כאן ארבעה יולאין ולאיזה יולא שירצה יעשה: עושה פס ד]. דופן גמור של ד' טפחים ומעמידו בפחות מג' סמוך לדופן אבל מקלוט *פס ארבעה דכי אמרינן לבוד איכא ז' טפחים אחוך כדי סוכה קטנה: שתי דפנות ה]. שלמות דהלכתן כמין גאם דאין נראות מפולשות כי האי: אמר רבא ואינה נתרת אלא בצורת הפתח. בעירובין (דף יח:) אמר היכי דמי צורת הפתח קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן והכא קאמר רבא דטפח שביני בבריתא שמחיר בדופן שביניה איכו מחיר אלא אם כן עשאו לאותו טפח צורת הפתח על פני כל הדופן כולו - כילוד: קנה של אבי עקפ אבל היולא וקנה של אבי עקפ במקלוט שכנגדו וקנה על גביהם מזה לזה (ג) דהוה ליה כאילו כל הדופן סתום דפתח שיש לו צורת פתח סתימה מעלייתא היא בפרק קמא דעירובין (דף ב:) והתם טפח שאמרו חכמים: ונתרת נמי בצורת הפתח. משמע דטפח שביניו הייו כדפרים רבי שמעון לעיל עושה סתימה טפח אבל היולא ואתא רבא למימר דאם עשה צורת הפתח על פני כל הדופן בשני כלי אבי עקפ וקנה על גביהם קאי מקום לבוד דמי. ומכשר ליה כותיה דאמר הלא לא הלא מכשר: ולילא נמי צורת הפתח. משמע דמרוייהו בעיגן-לפה אבל היולא וקנה בזוית שכנגדו וקנה שעל גביהם קאי מטפח זה לקנה של זוית: בקעביד טפח שוחק. אבל היולא כדרבי שמעון: לא סבר לה מר ונתרת נמי. לא הלא לא הלא: וכן לשבת. אע"פ שצריך לשבת שבת של סוכות מותר לסמוך על מחיצות הסוכה אם עשה כדרב"ל סמוך לפתחו סוכה דאין בה אבל שבת אם כהלכתן ושלישים אפילו טפח מכנים ומוציא הימנה לביתו (ד) ולאחר"ג דבשאר שבתות אבל נמי בשאר מחיצות שאינן של סוכה לא מישתרי לשבת דסוכה שריא דמינו בהכי לשבת דופן סוכה כדופן שבת. כל לידי דפנות שהתירו חכמים לשבת כגון מחילה של שתי בלא ערב כדאמר בעירובין (ד' מז:) מקיפין בקנים ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו שלשה טפחים ואע"פ שרחב קנה אינו אלא מלא אגבע ויש בין קנה לקנה שלשה טפחים הסר משהו ואיכא פרוץ מרובה על העומד שפיר דמי דאמרינן לבוד והוה ליה כולו עומד או של ערב בלא שתי כתבנן הכא (שם) מקיפין שלשה חבלים הוי היקף נמי לדופן סוכה ובלבד שיהא אחד בין קנה לחבירו שלשה טפחים כשהוא מקיף כי היכי דאמר לענין שבת דאם כן נפיק ליה מתורת לבוד, והווקא במקומות הרבה דהוי ליה פרוץ מרובה על העומד, אבל מקום אחד או שני מקומות הוו להו כפחתים: שהשבת אינה נתרת. אם יש בה פחתים הרבה שאין בהם צורת הפתח ורבים על העומד ומבטלי ליה לעומד: מה שאין כן בסוכה. דסגי ליה בשתים כהלכתן ושלישים אפילו טפח ואפילו הוו לה פחתים בשתי הדפנות אחד או שנים דכי מלטרפה להו בהדי שתים הפרוצות הוה ליה פרוץ מרובה שריא: מאי לאו. אפילו בשבת שבתוך המג קאמר דלא מישתריא לטלטולי והכי קאמר יתירה הלכות מלטול שבת דסוכה אהלכות הכשר סוכה לאכול ולישן ולצאת ידי חובתו בסוכה - לענין מיפק ידי חובתו נפיק ובלבד שלא יטלטל בה אלא (ה) אלרבעה ולא יכנס מחוכה לבית: לא. הכי קאמר יתירה הלכות מלטול שבת דסוכה שבת דעלמא אינה נתרת אלא בעומד מרובה דליכא למימר בה מינו שבת דסוכה נתרת מקום מינו: ואי שבת דעלמא קאמר אבל שבת דסוכה והלכות הכשר סוכה שוין מקום מינו ליתי נמי יתירה הלכות הכשר סוכה דעלמא בחול אהלכות הכשר סוכה דשבת: ואילו סוכה דשבת. אם עשויה כמבוי שתי דפנותיה זו כנגד זו סגי לה בלחי זקוף אבל היולא אע"ג דאין רחבו טפח דמינו דהוי דופן לשבת הוי נמי דופן לסוכה, דהא מר מקום דאית ליה מינו אמר הכי, לדידך דאמרת לחי מקום מחילה והזורק למבוי המפולש שיש לו לחי חייב אבל מדאורייתא מחילה היא ומחוכו לרשות היחיד הוי דאורייתא מיהא מוחר דהא מר מקום דאית ליה מינו אמר הכי: סיכך על גבי מבוי המפולש שיש לו לחי כשרה. בשבת ולא בחול דמינו דהוי דופן לשבת למהוי רשות היחיד הוי דופן לענין סוכה: דהוא לא אילטריך ליה. לאמטיגן דיתירה סוכה דעלמא אסוכה דשבת מקום דמרישא שמטיגן ליה: דהשתא מקילתא לחמירתא אמר מינו. מינו דהוי דופן לסוכה דקילתא, הוי דופן לשבת דחמירא: מחמירתא לקילתא מיבעיא. דמבוי שיש לו לחי זקוף הכשר לסוכה בשבת: פסי

ויעמידנו כנגד ראש תור. ישתיק רב, איתמר נמי אמר שמואל משמיה דלוי מעמידו כנגד היוצא וכן מורין בי מדרשא מעמידו כנגד היוצא רבי סימון ואיתימא רבי יהושע בן לוי אמר עושה לו טפח שוחק ומעמידו בפחות משלשה טפחים סמוך לדופן ובל פחות משלשה סמוך לדופן כלבוד דמי. אמר רב יהודה סוכה העשויה כמבוי כשרה ואותו טפח מעמידו לכל רוח שירצה רבי סימון ואיתימא ר' יהושע בן לוי אמר עושה לו פס ארבעה ומשהו ומעמידו בפחות משלשה סמוך לדופן וכל פחות משלשה סמוך לדופן כלבוד דמי, ומאי שנא התם דקאמרת סגיא טפח שוחק ומאי שנא הכא דקאמרת בעיא פס ארבעה? התם דאיכא שתי דפנות כהלכתן סגי ליה בטפח שוחק, הכא דליכא שתי דפנות אי איכא פס ארבעה אין אי לא לא. אמר רבא ואינה נתרת אלא בצורת הפתח אבא דאמרי אמר רבא ונתרת נמי בצורת הפתח אבא דאמרי אמר רבא יוצריכא נמי צורת הפתח רב אשי אשכחיה לרב כהנא דקא עביד טפח [א] שוחק וקא עביד צורת הפתח א"ל לא סבר מר להא דרבא דאמר רבא ונתרת נמי בצורת הפתח א"ל אנא כאידך לישנא דרבא סבירא לי דאמר רבא ונצריכא נמי צורת הפתח: שתים כהלכתן כו': אמר (ו) רבא יוכן לשבת מנין דהויא הופן לענין סוכה. הויא דופן לענין שבת איתיביה אביי ומי אמרינן מגו דהתניא דופן סוכה כדופן שבת ובלבד שלא יהא בין קנה לחברו שלשה טפחים, ויתירה שבת על סוכה שהשבת אינה נתרת אלא בעומד מרובה על הפרוץ מה שאין כן בסוכה מאי לאו יתירה שבת דסוכה, אי הכי ליתני נמי יתירה סוכה דעלמא אסוכה דשבת דאילו סוכה דעלמא בעיא טפח שוחק ואילו סוכה דשבת לא בעיא טפח שוחק וסגי בלחי דהא הוא דאמרת סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי בלשר דהוא לא אצטריכא ליה השתא מקילתא לחמירתא אמרינן, מחמירתא לקילתא לא כל שכן, גופא אמר (ו) רבא סיכך

ויעמידנו כנגד ראש תור. ישתיק רב, איתמר נמי אמר שמואל משמיה דלוי מעמידו כנגד היוצא וכן מורין בי מדרשא מעמידו כנגד היוצא רבי סימון ואיתימא רבי יהושע בן לוי אמר *עושה לו טפח שוחק ומעמידו בפחות משלשה טפחים סמוך לדופן ובל פחות משלשה סמוך לדופן כלבוד דמי. אמר רב יהודה סוכה העשויה כמבוי כשרה ואותו טפח מעמידו לכל רוח שירצה רבי סימון ואיתימא ר' יהושע בן לוי אמר עושה לו פס ארבעה ומעמידו בפחות משלשה סמוך לדופן וכל פחות משלשה סמוך לדופן כלבוד דמי, ומאי שנא התם דקאמרת סגיא טפח שוחק ומאי שנא הכא דקאמרת בעיא פס ארבעה? התם דאיכא שתי דפנות כהלכתן סגי ליה בטפח שוחק, הכא דליכא שתי דפנות אי איכא פס ארבעה אין אי לא לא. אמר רבא ואינה נתרת אלא בצורת הפתח אבא דאמרי אמר רבא ונתרת נמי בצורת הפתח אבא דאמרי אמר רבא יוצריכא נמי צורת הפתח רב אשי אשכחיה לרב כהנא דקא עביד טפח [א] שוחק וקא עביד צורת הפתח א"ל לא סבר מר להא דרבא דאמר רבא ונתרת נמי בצורת הפתח א"ל אנא כאידך לישנא דרבא סבירא לי דאמר רבא ונצריכא נמי צורת הפתח: שתים כהלכתן כו': אמר (ו) רבא יוכן לשבת מנין דהויא הופן לענין סוכה. הויא דופן לענין שבת איתיביה אביי ומי אמרינן מגו דהתניא דופן סוכה כדופן שבת ובלבד שלא יהא בין קנה לחברו שלשה טפחים, ויתירה שבת על סוכה שהשבת אינה נתרת אלא בעומד מרובה על הפרוץ מה שאין כן בסוכה מאי לאו יתירה שבת דסוכה, אי הכי ליתני נמי יתירה סוכה דעלמא אסוכה דשבת דאילו סוכה דעלמא בעיא טפח שוחק ואילו סוכה דשבת לא בעיא טפח שוחק וסגי בלחי דהא הוא דאמרת סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי בלשר דהוא לא אצטריכא ליה השתא מקילתא לחמירתא אמרינן, מחמירתא לקילתא לא כל שכן, גופא אמר (ו) רבא סיכך

ויעמידנו כנגד ראש תור. (דף יח:) אמר אביי דהתם גיסא ומבטל ליה הכא מעמד אמות וגבי עור הנעשה הכא דטפח מחילה דאורייתא והלכתא גמירי לה לא אמר אוירא ומבטל לה: עושה לו טפח שוחק. קנה בפחות מג' סמוך (ו) (ליה) לדופן לא יועיל ליחשב כטפח מחמת לבוד דהא לבד בעי טפח שוחק כדי שיהא דופן זה רחב ארבעה טפחים כדפירש בקונטרס כדי שיהא רוב דופן דשיעורו בשבעה טפחים ומשהו ועוד דקנה מבטל ליה לאוירא: ואינה ניתרת אלא בצורת פתח. פירוש אלא אם כן עשאו לאותו טפח צורת הפתח על פני כל הדופן כולו כילד קנה של חלי טפח אבל היולא וקנה חלי טפח במקלוט שכנגדו וקנה על גביהם דהוה ליה כאילו כל הדופן סתום לאע"ג דבפ' קמא דעירובין (ד' יח:) לא יהבינן שיעורא לקנה של צורת פתח אלא אפילו קנה משהו מכאן וקנה משהו מכאן וקנה על גביהם אלא שאמה בריאה כדי לעמוד בה ולא ואפילו אלא של קטן גבי סוכה החמירו דבעינן מחיצות הראויות: שלא יהא בין קנה לחברו שלשה טפחים. לאין זה כד' יאמיה דבסמוך דבעי מחיצות (ו) ובכך אלמו מרובה מחמתו: שהשבת ניתרת אלא בעומד מרובה על הפרוץ. משמע הא כפרוץ אסור והוי מלי לאקשויי מהכא לרב פפא דאמר פ"ק דעירובין (ד' סו:) פרוץ בעומד מותר ובאלו הכי ליתוסב דהתם לא על גב דהלכתא כוותיה דאמרינן התם משום דדייקינן מתניתין כוותיה דאמר התם ואי גרסינן הכא שהשבת אינה ניתרת בפרוץ מרובה על העומד אלא שפיר: סיכך

ולא אמרינן מגו יתירה שבת דעלמא על שבת דסוכה, אי הכי ליתני נמי יתירה סוכה דעלמא אסוכה דשבת דאילו סוכה דעלמא בעיא טפח שוחק ואילו סוכה דשבת לא בעיא טפח שוחק וסגי בלחי דהא הוא דאמרת סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי בלשר דהוא לא אצטריכא ליה השתא מקילתא לחמירתא אמרינן, מחמירתא לקילתא לא כל שכן, גופא אמר (ו) רבא

סיכך

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבה וכן לשבת: (ב) שם נוסף אמר רבה: (ג) רש"י ד"ה אמר רבה וכו' דס"ל כאילו כל הדופן: (ד) ר"ח וכן לשבת וכו' ומוליא הימנה ליתיה. ל"נ ומ"ש שמעלעל פס יותר מעלרבע כמו בלי בסמוך ד"ה מאי לאו: (ה) ד"ה מאי לאו אפילו וכו' אלא בלרבע: (ו) תוס' ד"ה עושה וכו' בפחות מג' סמוך לדופן כע"ל ומיבא ליה נמתק: (ז) ד"ה שלא יהא וכו' דבעי ממחיצות אלאו מרובה מחמתו בסכך פס"ד:

הגהות הגר"א

[א] ל"נ שוחק [קדמתנו מפיו. זלא נמצא בכ"י אלא נוסאקי' דמריש חמיש ע"ן]:

גליון השי"ס

גמ' כנגד ראש תור. מלשון סמשנה כלאים פ"ב מ"ו: שם שוקרב. כעין זה ביצה דף ו ע"ל ודף לו ע"ב ב"ק דף יא ע"ל ב"מ דף סט ע"ב:

עין מיעמט נר מצוה

מה א מיי' פ"ד מה"ל סוכה הלכה ב טוש"ע א"ח סי' תכ"ל סעיף ב:

מו ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג:

מז ג מיי' שם הלכה ב טוש"ע שם וסעיף ב:

מח ד מיי' שם הלכה ס עור"ש:

מט ה מיי' שם הלכה יב עור ש"ע שם סעיף ט:

נוסאא (הרוש פמ"ר מ"ב) סוכה דעשויה כמבוי

רבינו חננאל

מזרח ומטמר. רבנן אמרי אחת רבי שמעון אמר שתים. אותו פטם חיכן מעמידו רב אמר כנגד היוצא כדרבינן בירושלמי רב אמר אותה של פטח צריכה שתהא משוכה מן הכותל פטח אמרו רב כהנא ורב אסי ויעמידנו כנגד ראש תור כלומר בראש הזויות מטול זה וזה כדרבינן בתחלת המוכר את הבית בענין מצר לו מצד אחד ארון ומצד אחר קצר. אמר רב לא קנה אלא כנגד אותו הקצר. א"ל רב כהנא לרב אסי לרב ויקנה כנגד ראש תור שתיק רב וזו ראיה למה שאמרנו ואמרינן ומעמידו כנגד היוצא שהוא כנגד קנה הדופן היוצא להראות כי הוא פתח הסוכה. סוכה העשויה כמבוי מפולש רב יהודה אמר אותו הפטח מעמידו לכל רוח שירצה ריב"ל אמר עושה לה פס ד' ומשהו ומעמידו בפחות מג' סמוך לדופן דכל פחות מג' סמוך לדופן כלבוד דמי. דכיון דלית בה ב' דפנות דבוקות זו בזו לא מצ לה הדופן השלישי לטפח אם ישנו ואם אינו. אבא דאמרי אמר רבא וניתרת נמי בצורת הפתח אבא דאמרי אמר רבא וצריכא נמי צורת הפתח אע"פ שיש שם פטח [בעינן] צורת הפתח וכן הלכתא דהא רב כהנא עבר בה עוברא הכי: ב' כהלכתן ושלישית אפילו טפח. אמר רבא וכן לשבת מנו דהויא [מחיצה] לסוכה הויא נמי מחיצה לשבת. ומתיב עלה אביי מהא דופן סוכה כדופן שבת. כדתנן מקיפין בקנים ובלבד שלא יהיה בין קנה לחבירו ג' טפחים יתירה שבת על הסוכה. שהשבת אינה ניתרת אלא בעומד מרובה על הפרוץ כדרבינן בעירובין באחרית פרק ראשון של שהוא ארבעה ומארבעה (דעד ד'אמות) ועד עשר אמות צריך שלא יהא פרצה בין זה לזה בפלואו שלא יהא פרוץ כעומד ואם היה פרוץ כעומד כנגד עומד מותר. כנגד פרוץ אסור. ואם היה עומד מרובה על הפרוץ אף כנגד הפרוץ נמי מותר. מה שאין כן בסוכה

מבנה

(1) לזונות בתשובת הגאון (2) בגיר"מ (3) מלשון ר"ל שם (4) ר"ל לשון הגאון מלשון מדאורייתא

נוסאא

אין דבר לכון לשון הגאון לשון מבנה

(5) בלבות (6) בלבות הגאון בגיר"מ סוכה בגיר"מ (7) לל בלבות הגאון

שמשה בדופן סוכה אי פס [ד'] מחיר כמו הפרוץ מאי לאו יתירה שבת דסוכה אסוכה. ולא אמרינן מגו דהויא דופן לסוכה הויא נמי לשבת. (משא"כ בשבת) [לא יתירא שבת] דעלמא. ואקשינן עליה אי הכי ניתני נמי יתירה סוכה דעלמא דאילו סוכה דעלמא לא סגי לה בלחי כל שהוא עד שיהא כפפח ואלו (סוכה דעלמא)[סוכה דשבת] סגי לה בלחי כל שהוא כדתנן לחיים שאמרו גובהו עשרה טפחים רחבן ועבין כל שהוא ואת הוא